

Παρουσίαση βιβλίου: "Non-Performing Loans And Resolving Private Sector Insolvency: Experiences From The EU Periphery And The Case of Greece" - LSE - Hellenic Observatory

Δευτέρα 16 Οκτωβρίου 2017

Νικόλαος Καραμούζης

Πρόεδρος Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και Πρόεδρος Eurobank Ergasias.

Κυρίες και κύριοι καλησπέρα σας,
Αγαπητοί συνάδελφοι,

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το Hellenic Observatory του London School of Economics για την πρόσκλησή τους, αλλά και για τη διοργάνωση αυτής της πολύ ενδιαφέρουσας εκδήλωσης.

Θεωρώ προνόμιο την ευκαιρία που μου δίνεται να μιλήσω σε ένα τόσο διακεκριμένο ακροατήριο, και μάλιστα σε ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον Καθηγητή Δημήτρη Βαγιάνο για τη συντονισμό της σημερινής εκδήλωσης.

Κυρίως όμως θα ήθελα να ευχαριστήσω και να συγχαρώ τους εκδότες του βιβλίου, τον κ. Χρήστο Γκόρτσο και τον κ. Πλάτωνα Μονοκρούσο. Είχα, και έχω, την ευκαιρία να συνεργάζομαι στενά και με τους δύο σε διαφορετικές περιστάσεις και εκτιμώ τόσο το πολύ υψηλό επίπεδο του επαγγελματισμού τους όσο και την εξαιρετική προσωπικότητά τους.

Είναι μεγάλο πλεονέκτημα του βιβλίου ότι μία τόσο διακεκριμένη ομάδα που αποτελείται από ακαδημαϊκούς αλλά και ανθρώπους με γνώση της αγοράς συνεισέφεραν με την εργασία τους σε αυτό το αξιόλογο και πολύ ενδιαφέρον ερευνητικό έργο.

Το βιβλίο με τίτλο «Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας του ιδιωτικού τομέα » παρέχει μία συνολική επισκόπηση των προκλήσεων που δημιουργούνται από την απότομη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που αποτελεί ένα πολύ εξειδικευμένο αλλά πολυεπίπεδο ζήτημα για πολλές περιφερειακές οικονομίες της Ευρωζώνης, όπως η Ελληνική.

Το βιβλίο αντλεί συμπεράσματα από την ως τώρα ευρωπαϊκή εμπειρία αλλά και τα διδάγματα που αυτή μας έδωσε όπως μεταξύ των άλλων

- Την ανάγκη θέσπισης ενός αποτελεσματικού νομικού πλαισίου για τη διαχείριση NPLs/NPEs.

- και τα δύσκολα θέματα των στρατηγικών κακοπληρωτών, του ηθικού κινδύνου, των στρεβλώσεων των αγορών και των πιθανών επιπτώσεων από τη σκοπιά του αθέμιτου ανταγωνισμού.

Συμφωνούμε όλοι ότι η σημαντική μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και γενικά των «ανοιγμάτων» αποτελεί βασική προϋπόθεση για

- την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας,
- τη βελτίωση της εμπιστοσύνης των αγορών και της πίστης στον χρηματοοικονομικό τομέα εν γένει
- την ενίσχυση της δυνατότητας του τραπεζικού τομέα να χρηματοδοτήσει την οικονομία και να οδηγήσει επομένως σε μία βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη.

Θα ήθελα από την πλευρά μου να διατυπώσω ορισμένες παρατηρήσεις αναφορικά με το σημαντικό πρόβλημα της Ελλάδας στο τομέα των NPLs και τα NPEs, που μαζί με την Κύπρο κατέχει σήμερα τον υψηλότερο δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρωζώνη.

Το πρόβλημα δημιουργήθηκε κυρίως εξαιτίας των αντίξοων μακροοικονομικών συνθηκών αλλά και εξαιτίας μίας κρίσης που δεν είχε προηγούμενο - και όχι εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, οι οποίες είχαν περιορισμένη επιρροή στο θέμα αυτό.

Αρχικά, επιτρέψτε μου να περιγράψω συνοπτικά το μέγεθος του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων/ανοιγμάτων στην Ελλάδα και να εξηγήσω ποιές είναι οι γραμμές άμυνας και τα αποθέματα («μαξιλάρια») που διαθέτουν οι ελληνικές τράπεζες για την αντιμετώπιση ενός τόσο σοβαρού προβλήματος.

Οι ελληνικές τράπεζες σήμερα, με βάση τα αποτελέσματα του δευτέρου τριμήνου του 2017, έχουν €102 δισεκ. σε NPEs (μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα), €73 δισεκ. NPLs (δάνεια σε οριστική καθυστέρηση), επί συνόλου δανειακού χαρτοφυλακίου προς τον ιδιωτικό τομέα ύψους €190 δισεκ.

Επομένως, σχεδόν τα μισά από τα συνολικά δάνεια ανήκουν στην κατηγορία είτε των NPLs είτε των NPEs, τα οποία εμπίπτουν επίσης κατά την ευρεία του όρου έννοια στην κατηγορία των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Για την αντιμετώπιση αυτού του μεγάλου όγκου προβληματικών δανείων, οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες έχουν ήδη διενεργήσει προβλέψεις €53 δισ., καλύπτοντας κατά μέσο όρο το 50% των NPEs και το 69% των NPLs. Τα ποσοστά αυτά κάλυψης είναι πάνω από το μέσο όρο των λοιπών χωρών της Ευρωζώνης.

Επιπλέον, οι ελληνικές τράπεζες διατηρούν ακόμα και σήμερα δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Tier1 μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρωπαϊκή Ένωση: στο 17,2% κατά μέσο όρο, ή 33 δισ. ευρώ κεφάλαια, ενώ ακόμη και με όρους πλήρους εφαρμογής της CRD IV (fully loaded) ο δείκτης αυτός είναι 16,3%. Επομένως διαθέτουν ένας από τους υψηλότερους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας - και πάλι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρωζώνη.

Έτσι, οι Ελληνικές τράπεζες διατηρούν ένα σημαντικό κεφαλαιακό απόθεμα - σημαντικά υψηλότερο από το ελάχιστο που προβλέπει ο SSM (12,25%).

Είναι αλήθεια πως μέρος της κεφαλαιακής βάσης των ελληνικών τραπεζών απαρτίζεται από τους αναβαλλόμενους φόρους (DTA/DTC), ένα στοιχείο μικρότερης ποιοτικής αξίας ειδικά αν οι τράπεζες καταγράψουν ζημίες τα επόμενα χρόνια. Αυτό αποτελεί παράγοντα ρίσκου, αλλά σημειώστε ότι αποτελεί ένα κοινό χαρακτηριστικό της κεφαλαιακής δομής και άλλων Ευρωπαϊκών τραπεζών. Επιπλέον τόσο ο SSM όσο και η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (DG Comp) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν τοποθετηθεί επί του θέματος και έχουν αναγνωρίσει και αποδεχτεί τους αναβαλλόμενους φόρους ως συστατικού μέρους του κεφαλαίου.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι περίπου 60% των NPEs εξασφαλίζονται με εμπράγματα ασφάλεια επί ακινήτων, τα οποία αποτιμώνται σήμερα σε πολύ χαμηλές τιμές (κάποια από αυτά σε τιμές κατά 40% χαμηλότερες από τα υψηλά επίπεδα που είχαν στην αρχή της κρίσης).

Επίσης, και σε αντίθεση με τις Ιταλικές τράπεζες, οι Ελληνικές έχουν υψηλά επίπεδα εσόδων προ προβλέψεων στα €4,2 δισ. σε ετήσια αναγωγή, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πρώτου εξαμήνου του 2017.

Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, γιατί σε ένα ορίζοντα τριετίας αυτό σημαίνει ένα πρόσθετο απόθεμα ύψους €12,6 δισεκ προβλέψεων για NPEs/NPLs, χωρίς να επηρεαστεί η κεφαλαιακή βάση των Ελληνικών τραπεζών.

Επιπλέον, ας σημειωθούν και τα ακόλουθα σημεία για τις Ελληνικές Τράπεζες.

- Οι κεφαλαιακοί δείκτες παρουσιάζουν οργανικά αυξητική τάση στα πρόσφατα τρίμηνα.
- Οι τράπεζες έχουν επιστρέψει σε οργανική κερδοφορία ύστερα από 10 συνεχόμενα ζημιογόνα αποτελέσματα.
- Ο όγκος των NPLs/NPEs μειώνεται (Τα NPEs είναι σήμερα μειωμένα κατά €5 δισεκ. σε σχέση με το υψηλότερο επίπεδο στο οποίο είχαν ανέλθει)
- Η δημιουργία νέων NPLs/NPEs έχει σταθεροποιηθεί με φθίνουσα πορεία.
- Τα τελευταία επτά χρόνια οι εποπτικές αρχές έχουν διενεργήσει τρεις Έλεγχους Ποιότητας Ενεργητικού (Asset Quality Reviews/AQRs) και Stress Tests. Τα παραπάνω οδήγησαν σε τρεις ανακεφαλαιοποιήσεις συνολικού ύψους €64 δισεκ. ευρώ για το (ελληνικό) τραπεζικό σύστημα. Μάλιστα, η πιο πρόσφατη αύξηση κεφαλαίου που πλησίασε τα €15 δισεκ. – το Νοέμβριο του 2015 – βασίστηκε στις παραδοχές του αρνητικού μακροοικονομικού σεναρίου οι οποίες τελικά δεν επαληθεύτηκαν. Αντίθετα οι μακροοικονομικές και χρηματοπιστωτικές συνθήκες βελτιώνονται σταθερά και σήμερα είναι σημαντικά καλύτερες από το ιδιαίτερα αρνητικό υποθετικό σενάριο των Stress Tests.
- Τα προγραμματισμένα για την άνοιξη του Stress Tests, τα οποία θα γίνουν με βάση την ομοίμορφη μεθοδολογία της EBA, δεν είναι ένα test «πέτυχε/απέτυχε». Τα αποτελέσματά τους θα αποτυπωθούν στις απαιτήσεις που θα θέσει ο επόπτης σε κάθε τράπεζα χωριστά αναφορικά με το SREP CET1. Αυτό σημαίνει ότι εάν μία τράπεζα

έχει ανάγκη κεφαλαιακής ενίσχυσης θα διαθέτει χρόνο να υποβάλει σχέδιο επίτευξης αυτών των αυστηρών απαιτήσεων αρχικά μέσω πρωτοβουλιών ενίσχυσης της κεφαλαιακής βάσης και του ισολογισμού της και εάν είναι αναγκαίο και μέσω αύξησης κεφαλαίου.

- Παρά τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων και τις αβεβαιότητες, η κατάσταση στη ρευστότητα των τραπεζών βελτιώνεται σταθερά:
 - Οι καταθέσεις έχουν αυξηθεί κατά €3,5 δισ.
 - Η εξάρτηση από τη χρηματοδότηση μέσω του EΛΑ έχει υποχωρήσει σήμερα στα €28 δισ. – από €86 δισ. το καλοκαίρι του 2015 – δηλαδή εμφάνισε εντυπωσιακή μείωση ύψους €58 δισ.
 - Η πρόσβαση στις διεθνείς αγορές βελτιώνεται, όπως δείχνουν τα repos και οι εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών που σήμερα ξεπερνούν τα €20 δισεκ.
 - Όλες οι τράπεζες έχουν καταφέρει να απεξαρτηθούν πλήρως από τις κρατικές εγγυήσεις με σκοπό την άντληση ρευστότητας από τον EΛΑ, οι οποίες είχαν ανέλθει στο υψηλότερο σημείο τους σε €50 δισ.

Τα επιτόκια υποχωρούν με αργούς ρυθμούς.

Εκτιμάται ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας θα ανέλθει σε 1,5% το 2017 και σε 2,6% το 2018 – σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις του ΔΝΤ – ενώ η ανεργία υποχωρεί σταθερά τα τελευταία τρίμηνα και εκτιμάται στο 21% σήμερα.

Παρά τις θετικές εξελίξεις όμως, οι τράπεζες τους επόμενους εννέα μήνες θα αντιμετωπίσουν αρκετές ακόμη προκλήσεις.

Αυτές αφορούν την συμμόρφωσή τους σε νέους εποπτικούς κανόνες, όπως τα IFRS9, TAR, TRIM, τους στόχους μείωσης των NPEs για το 2018, αλλά και τα επικείμενα για την άνοιξη του 2018 Stress Tests, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τα κεφάλαιά τους.

- όμως οι επιπτώσεις όλων των προαναφερθέντων παραγόντων δεν θα είναι σωρευτική, αλλά σε ικανό βαθμό θα είναι συμπληρωματική.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Ελληνικές Τράπεζες διαθέτουν πράγματι σχέδιο μείωσης των NPLs/NPEs. Έχουν δεσμευτεί έναντι των εποπτικών αρχών και των μετόχων τους ότι θα μειώσουν τα NPEs κατά €40 δισεκ. (ή ποσοστό 38%) στο διάστημα από το πρώτο εξάμηνο του 2016 ως τα τέλη του 2019. Είναι ένας δύσκολος μεν στόχος, αλλά πάντως επιτεύξιμος.

Οι Τράπεζες φαίνεται ότι θα επιτύχουν τους στόχους μείωσης των NPEs για το 2017.

Είναι επίσης ενθαρρυντικό ότι μετά από χρόνια καθυστερήσεων στην Ελλάδα, δημιουργήθηκε πλέον το απαραίτητο νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των NPLs και των NPEs και θεσμοθετήθηκαν ρυθμίσεις όπως είναι η δυνατότητα πώλησης δανείων στη δευτερογενή αγορά, οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί, ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών, ο νέος πτωχευτικός κώδικας και οι αδειοδοτήσεις εταιρειών διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Είναι κρίσιμο να πραγματοποιηθούν απρόσκοπτα οι ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί, καθώς μέσω αυτών αποθαρρύνονται οι στρατηγικοί κακοπληρωτές, η διαδικασία είναι διαφανής,

το κυριότερο, όμως βελτιώνεται η αξία ρευστοποίησης των διαθέσιμων εξασφαλίσεων αντανακλώντας τα επίπεδα των προβλέψεων που έχουν σχηματιστεί για τα NPEs.

Οι ελληνικές τράπεζες σήμερα μειώνουν αποτελεσματικά τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματά τους (NPEs) μέσω διαγραφών, εκποίησης περιουσιακών στοιχείων, μεταβίβασης δανείων και συμβάσεων ανάθεσης της διαχείρισης των NPEs σε εταιρείες διαχείρισης.

Θα ήθελα να πω δυο λόγια για τα επερχόμενα stress tests αλλά και για την πρόσφατη δημόσια συζήτηση των θεσμών ως προς τη διαδικασία διενέργειάς τους.

Δεν πρέπει να μετατρέψουμε ένα υποθετικό ζήτημα μελλοντικής ανάγκης ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, το οποίο δεν έχει καν τεκμηριωθεί, σε μία «χαλαρή» δημόσια συζήτηση, όπως πρόσφατα έκανε το ΔΝΤ ζητώντας δημόσια τη διεξαγωγή AQR και αφήνοντας υπονοούμενα για ανάγκη κεφαλαιακών ενισχύσεων.

Κάτι τέτοιο μπορεί να έχει αρνητικά αποτελέσματα στις τράπεζες και την οικονομία καθώς

- Ενθαρρύνει τους στρατηγικούς κακοπληρωτές (εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύουν το 25% των NPEs).
- Τροφοδοτεί κερδοσκοπικές συμπεριφορές στις αγορές.
- Υπονομεύει τις προσπάθειες για την επιστροφή καταθέσεων.
- Αυξάνει τον «ηθικό κίνδυνο».

Πρέπει να εμπιστευτούμε τον εποπτικό μηχανισμό της EKT, τον SSM, που έχει και την αρμοδιότητα εντός της ευρωζώνης να αξιολογεί και να καθορίζει τη χρηματοοικονομική και κεφαλαιακή θέση της κάθε τράπεζας

Ο SSM βασιζόμενος στις δικές του αξιολογήσεις θα συζητήσει με τη διοίκηση και το management της κάθε τράπεζας ξεχωριστά και εμπιστευτικά πιθανές κεφαλαιακές ανάγκες και θα ζητήσει να υποβληθεί ένα σχέδιο δράσεων για να διορθωθεί η όποια κεφαλαιακή έλλειψη εντοπίζεται στη βάση της σωστής ανάλυσης των δεδομένων.

- Οι Ελληνικές τράπεζες είναι ανοιχτές στους προβλεπόμενους θεσμικούς ελέγχους και είναι διαφανείς. Όπως έγραψε στο πρόσφατο άρθρο του στους Financial Times ο CEO της Eurobank, κ. Φωκίων Καραβίας, «είμαστε ανοιχτοί σε οποιοδήποτε άσκηση ποιότητας ενεργητικού και stress test μας ζητηθεί από τον SSM και την Τράπεζα της Ελλάδος».

Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι εποπτικές αρχές, τα διοικητικά συμβούλια και οι διοικήσεις συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το θέμα των NPLs και των NPEs.

Έχουμε συμφωνήσει με τον SSM τρόπους και οδικό χάρτη για την επίλυση του προβλήματος.

Έχουμε δεσμευτεί σε ένα χρονοδιάγραμμα και σε συγκεκριμένους στόχους.

Ας μείνουμε όλοι προσηλωμένοι σε ό, τι έχει συμφωνηθεί.

Το ζήτημα των Ελληνικών μη εξυπηρετούμενων δανείων δεν μπορεί να επιλυθεί εν μία νυκτί. Μια τέτοια λύση δε θα ήταν αξιόπιστη.

Οφείλουμε να υιοθετήσουμε μία σταδιακή αλλά ταχεία προσέγγιση για την αντιμετώπιση των NPLs/NPEs.

Οποιαδήποτε προσέγγιση για εσπευσμένες πωλήσεις με δεδομένη την άνευ προηγουμένου έκταση του προβλήματος και μάλιστα στο συγκεκριμένο αβέβαιο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται

- από μειωμένη αξιοπιστία και πρόσβαση στις αγορές,
- από υψηλά επιτόκια λόγω αυξημένου ρίσκου,
- από μια περιορισμένη δευτερογενή αγορά NPEs,
- από μια αργά αναπτυσσόμενη και ευαίσθητη οικονομία θα μπορούσε να κλυδωνίσει το τραπεζικό σύστημα και τις προσδοκίες που υπάρχουν και να δημιουργήσει περιττά βάρη σε τελική δε ανάλυση να βλάψει την οικονομία.

Ολοκληρώνοντας την ομιλία μου θα ήθελα να επισημάνω ότι καθοριστικό παράγοντα, για να καθορίσουμε την ικανότητα των ελληνικών τραπεζών να ανταποκριθούν στους στόχους μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs και NPEs) για το 2018 και το 2019 αλλά και για να ενισχύσουν την οικονομική τους κατάσταση, αποτελεί η ταχεία επάνοδος σε συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης όπως επίσης σε κανονικές συνθήκες αγοράς και οικονομίας.

Η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών θα

- βελτιώνει την αξία των εξασφαλίσεων
- ενίσχυε την βιωσιμότητα των προβληματικών περιουσιακών στοιχείων
- μειώνει τα επιτόκια
- διευκόλυνε την ανάπτυξη της δευτερογενούς αγοράς NPLs
- αποθάρρυνε τους στρατηγικούς κακοπληρωτές
- θα οδηγούσε σε πιστωτική επέκταση και αύξηση της κερδοφορίας των τραπεζών.

Μία οικονομία σε αναπτυξιακή τροχιά αποτελεί επομένως το κλειδί για την αποτελεσματική μείωση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Κυρίες και κύριοι

Οι μακροοικονομικές συνθήκες αλλά και η ελκυστικότητα της Ελλάδας ως επενδυτικού προορισμού σταδιακά βελτιώνονται. Έχουμε μία μοναδική ευκαιρία να αναστρέψουμε την κατάσταση και να μετατρέψουμε το φαύλο κύκλο σε ενάρετο, μία ευκαιρία που δεν πρέπει να πάει χαμένη.

Υπάρχουν βέβαια και χρόνια προβλήματα τα οποία αποθαρρύνουν τους επενδυτές, περιορίζουν τις αναπτυξιακές προοπτικές – προβλήματα και αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν από όσους χαράσσουν πολιτική.

- Οι πολύ υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και το ασταθές φορολογικό σύστημα
- Το χαμηλό επίπεδο αξιοπιστίας της οικονομικής πολιτικής και εμπιστοσύνη των αγορών.
- Η ανεπαρκής και αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση

- Τα capital controls
- Η εχθρότητα απέναντι στις ιδιωτικές επενδύσεις και την καινοτόμο επιχειρηματικότητα
- Το υψηλό δημόσιο χρέος
- Το χρηματοπιστωτικό σύστημα που λειτουργεί κάτω από ειδικές συνθήκες
- Η αργή διαδικασία ολοκλήρωσης των ιδιωτικοποιήσεων.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας